

Rezumat

15.817.06.06F Direcții actuale în cercetarea limbii române

Tema 1: Informatizarea limbii române Noile tehnologii informatice oferă la ora actuală posibilități eficiente de dezvoltare a resurselor necesare activității de cercetare. Modernizarea metodelor de analiză aplicate limbii române, favorizează crearea de noi instrumente de cercetare, având ca prim rezultat posibilitatea prelucrării din perspectivă informatică a diferitor niveluri ale limbii române, inclusiv a celui lexical. Activitatea de cercetare din cadrul acestei teme a avut drept scop principal elaborarea unui *Dicționar explicativ de uz general*, în format electronic. Această lucrare lexicografică reprezintă o variantă actualizată care include informații multiple vizând pronunția, silabația, variantele cuvintelor, anumite dificultăți morfologice, etimologie etc., cu indicarea relațiilor semantice dintre cuvintele limbii (de echivalență și de opoziție) etc. Definițiile sunt dotate cu material ilustrativ, ceea ce facilitează înțelegerea sensurilor, mai ales a cuvintelor polisemantice. Menționăm că dicționarul se vrea a fi unul de tip bibliotecă. Toate acestea asigură ținerea la zi, dar și informatizarea în continuare a lexicului limbii române. Completarea bazei de date lexicale a permis crearea unui instrument important care să asigure calitatea, fiabilitatea și veridicitatea ansamblului de informații referitoare la cuvintele lexicului românesc, ceea ce va avea un impact favorabil asupra investigațiilor științifice și în ce privește elaborarea de noi dicționare. Astfel, în contextul eforturilor actuale de promovare a multilingvistului într-o Europă unită, e-DEGE-ul și *Corpusul de texte electronice de limba română* contribuie la amplificarea informației lingvistice disponibile pe Internet în limba română, fapt ce favorizează alinierea limbii române la standardele internaționale.

Tema 2: Lingvistica pragmatică În urma cercetărilor întreprinse au fost descriși termenii utilizați în domeniul lingvisticii pragmatice, o nouă direcție de cercetare, care, în opoziție cu structuralismul, este preocupată de studiul întrebuintării limbajului în procesul de comunicare. *Dicționarul de termeni de lingvistică pragmatică* nu doar prezintă termenii de pragmatică în conformitate cu numeroasele teorii existente în domeniul dat, ci conține o descriere care reflectă aspecte legate de funcționarea limbajului în situații concrete de comunicare pornind de la organizarea actului de comunicare, adică prin raportare la factorii constitutivi (emițător, mesaj, receptor) și pornind de la operațiile enunțiative implicate de actul de comunicare (codificarea, decodificarea, atribuirea de semnificații și atribuirea de referenți).

În felul acesta, lingvistica pragmatică nu este definită și prezentată ca un conglomerat de teorii (fiecare cu concepte de bază și principii proprii) între care se dă „o luptă acerbă” pentru dominație în această sferă, ci ca un domeniu structurat în conformitate cu anumite principii comune și potrivit unor legități inerente fenomenelor de limbă descrise. Prin urmare, dicționarul cuprinde nu atât o terminologie specifică diferitor autori sau școli din sfera cercetărilor

pragmatică, cât o terminologie general valabilă în analiza pragmatică a limbajului. O importanță deosebită pentru structura dicționarului prezintă inventarul de mijloace sistematizate în conformitate cu anumite valori pragmasemantice. **Tema 3: Motivația în studiul istoriei limbii, dialectologiei, onomasticii și sociolingvisticii** În urma studierii literaturii de specialitate am ajuns la concluzia că fenomenul motivației semnului limbii este puțin cercetat în lingvistică actuală. Interesul științific pentru studiul problemei date ar putea fi ilustrat, între altele, de apariția, în ultimele decenii, a hărților de motivație și a interpretării lor în *Atlasul limbilor Europei* (ALE) și *Atlasul lingvistic romanic* (ALiR). Investigațiile întreprinse au permis să fie realizate următoarele: au fost elaborate articolele *Micului dicționar etimologic al limbii române*;

- au fost stabilite cauzele intra- și extralingvistice privind apariția unităților polilexicale stabile în limba română;
- au fost descrise sub aspectul motivării somatisme populare; în urma analizei s-a stabilit că acestea pot fi generate de următoarele trăsături motivante: forma, localizarea, culoarea, dimensiunea, consistența, funcția, zgomotul produs etc.;
- au fost puse în evidență particularitățile motivației derivaționale a numelor proprii și determinată în plan diacronic și sincron evoluția structurală a sistemului onomastic general; baza de date în onomastică a fost completată cu noi unități onimice selectate din materialele anchetelor de teren și din sursele documentare și de arhivă;
- aplicând conceptele de bilingvism și diglosie la situația limbii române, vorbită în Republica Moldova, s-a constatat că cele mai multe dintre fenomenele înregistrate se datorează contactului pe care limba română l-a avut cu limba rusă, în condițiile unui bilingvism instituționalizat; bilingvismul / multilingvismul oficializat nu presupune însă ca toți vorbitorii, din comunitatea respectivă să fie bilingvi. Analiza multilingvismului din această perspectivă demonstrează faptul că politica lingvistică a unui stat, poate să tolereze, să promoveze multilingvismul sau din contră, să-l respingă în favoarea monolingvismului.
- s-a determinat că scopul politicii țariste a fost de a înrădăcina în Basarabia un dialect apropiat limbii slave pe baza limbii române. S-a argumentat prin exemple concludente că realizarea acestui scop al politicii lingvistice a condus la distrugerea normei literare a limbii române printr-un șir de materiale normative ce recomandau drept normă literară devierile de la normă (calcurile și construcțiile lingvistice după modele rusești care circulau în limba vorbită și vocabularul limbii vorbite poluat cu rusisme).
- s-a stabilit că toate copiile manuscrisului *Sandipa* consultate derivă dintr-un prototip comun (a cărui traducere însă nu s-a păstrat); – textul manuscrisului moscovit (ms. 824, 1798) a stat, se pare, la baza altei copii (ms. 3184 BAR, 1805), ambele texte fiind copiate în Moldova istorică și având similitudini și soluții de traducere evidente. Cercetările întreprinse au permis consultarea manuscriselor cărții populare *Sandipa*, colaționând textul manuscrisului *Sandipa* cu cel al manuscriselor bucureștene și pregătirea pentru editare a manuscrisului *Sandipa*.